

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
mart

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

3-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

*Elektron nashr.
2026-yil, mart.*

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ixamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ICT week Uzbekistan 2025: Milliy texnologiyalar haftaligining yakunlari va ularning O'zbekiston IT-ekotizimiga ta'siri.....	16
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
THE ROLE OF STATE FINANCIAL CONTROL IN THE EFFICIENT USE OF BUDGET FUNDS	20
Gulyor Akhmatovna Kasimova, Biybinaz Makhmut qizi Esenbaeva	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТЁЖНЫХ СИСТЕМ В ФОРМИРОВАНИИ ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	22
Шамахмудова Шоира Олег кизи	
UZBEKISTAN'S STRATEGY FOR TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: LABOR MARKET TRANSFORMATION, CHALLENGES AND PROSPECTIVE OPPORTUNITIES.....	27
Akbarova Barno Shukhratovna, Chintemirova Diyora Shukhratovna	
MODELS FOR MANAGING EDUCATIONAL REFORMS IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIFFERENCES.....	32
Abdulmajeed Nabeel Azouz	
4-SANOAT INQILOBINING RAQAMLI TURIZMGA TA'SIRINI BAHOLASH	38
Sevinchova Nilufar Ne'mat qizi	
КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ДРАЙВЕР ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ.....	41
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA FOIZSIZ MOLIYA MEXANIZMLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	44
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	47
Tadjimirzayev Anvar Abduvaxidovich	

XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH

Tadjimirzayev Anvar Abduvaxidovich

Namangan davlat texnika universiteti,
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada xizmat ko'rsatish tarmog'ini rivojlantirish va boshqarishning nazariy-metodologik asoslari chuqur tahlil qilingan. Xizmatlar sektorining iqtisodiy tizimdagi transformatsiyasi sharoitida uning samaradorligini baholashning integratsion modeli ishlab chiqilgan. Tadqiqotda xizmat ko'rsatish tizimini boshqarishda raqamli transformatsiya, institutsional muhit va innovatsion omillarning o'zaro ta'siri aniqlangan. Muallif tomonidan ko'p mezonli baholashga asoslangan kompleks yondashuv taklif etilgan.

Kalit so'zlar: xizmatlar sektori, boshqaruv samaradorligi, integratsion model, raqamli transformatsiya, xizmat sifati, innovatsion rivojlanish.

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the theoretical and methodological foundations of the development and management of the service sector. Under the conditions of transformation of the service sector within the economic system, an integrated model for evaluating its efficiency has been developed. The study identifies the interaction between digital transformation, the institutional environment, and innovative factors in managing the service system. The author proposes a comprehensive approach based on multi-criteria assessment.

Keywords: service sector, management efficiency, integrated model, digital transformation, service quality, innovative development.

Аннотация. В данной статье глубоко проанализированы теоретико-методологические основы развития и управления сферой услуг. В условиях трансформации сектора услуг в экономической системе разработана интеграционная модель оценки его эффективности. В исследовании выявлено взаимодействие цифровой трансформации, институциональной среды и инновационных факторов в управлении системой услуг. Автором предложен комплексный подход, основанный на многокритериальной оценке.

Ключевые слова: сектор услуг, эффективность управления, интеграционная модель, цифровая трансформация, качество услуг, инновационное развитие.

KIRISH

Global iqtisodiy tizimda xizmat ko'rsatish tarmog'ining roli keskin ortib bormoqda. Postindustrial rivojlanish bosqichida xizmatlar sektori nafaqat iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri, balki ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi tizim sifatida ham namoyon bo'lmoqda. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish tarmog'ini boshqarish an'anaviy ishlab chiqarish tizimlariga nisbatan murakkabroq bo'lib, nomoddiylik, ajralmaslik va sifatning subyektivligi kabi xususiyatlar bilan tavsiflanadi.

Xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishi zamonaviy iqtisodiyotda muhim ahamiyat kasb etadi. Iqtisodiyotda xizmatlar o'sishining asosiy omillarini ilmiy bilimlar, nomoddiy aktivlar, axborot texnologiyalari va tadbirkorlik faoliyatining integratsiyasi tashkil etadi. Iqtisodiyotning ushbu sektori turli xil faoliyat turlarini o'z ichiga olib, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur faoliyatning yakuniy natijasi tayyor mahsulot emas, balki ko'rsatilgan xizmatlardir. Xizmatlar nafaqat korxonalarga, balki jismoniy shaxslar — yakuniy iste'molchilarga ham ko'rsatiladi.

Xizmatlar sohasi qamrovi juda keng va xilma-xildir. Unga mahsulotlarni ishlab chiqaruvchidan iste'molchiga yetkazib berish, ko'ngilochar tadbirlarni tashkil etish, shuningdek, sataroshxonalar, restoranlar, ta'mirlash ustaxonalari, sport klublari, sayyohlik agentliklari va boshqa ko'plab xizmat turlari kiradi.

Mamlakatimizda milliy iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish va diversifikatsiya qilish, bandlikni ta'minlash, aholining daromadi hamda turmush sifatini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida xizmat ko'rsatish

sohasini rivojlantirishga katta e'tibor berilmoqda. Shu bois, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida "Xizmat ko'rsatish sohasini jadal rivojlantirish, yalpi ichki mahsulotni shakllantirishda xizmatlarning o'rnini va ulushini oshirish, ko'rsatilayotgan xizmatlar tarkibini, eng avvalo, ularning zamonaviy yuqori texnologik turlari hisobiga tubdan o'zgartirish" bo'yicha muhim vazifalar belgilab berilgan.

Mazkur vazifalarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi xizmatlar sohasi korxonalarida boshqaruv salohiyatini aniq baholash, xizmatlar sifatini oshirish, risklarni boshqarish hamda raqobatbardoshlikni ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha samarali chora-tadbirlarni ishlab chiqishni taqozo etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xizmatlar sohasining rivojlanishi va unda boshqaruv samaradorligini oshirish masalalari so'nggi yillarda xalqaro va milliy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Alvin Gershuny, William Baumol va Daniel Bell ilmiy qarashlariga ko'ra, xizmatlar ulushining ortishi postindustrial jamiyatning asosiy belgilaridan biri bo'lib, u mehnat unumdorligi va innovatsion rivojlanish bilan uzviy bog'liqdir.

Xizmatlar nazariyasida Adrian Payne va Philip Kotler xizmat sifati, mijozlar tajribasi va xizmatlarni differensiallashtirish korxonalar uchun muhim strategik ustunlik ekanini ta'kidlaydi. Xususan, xizmat sifati va mijozlar qoniqishini boshqarish zamonaviy xizmatlar bozorida raqobatbardoshlikning asosiy omillaridan biri sifatida qaraladi.

Innovatsion boshqaruv bo'yicha Peter Drucker, Joseph Schumpeter va Michael Porter tadqiqotlari raqamli texnologiyalar va modernizatsiyaning raqobat ustunligini yaratishdagi ahamiyatini asoslab beradi. Ularning ilmiy yondashuvlariga ko'ra, innovatsiyalarni boshqaruv tizimiga integratsiya qilish korxonalarning samaradorligini oshiradi va yangi bozor imkoniyatlarini yaratadi.

O'zbekiston olimlari orasida Utkir Uzokov, Bahodir Khodjaev, Nodir Mamatqulov va boshqa tadqiqotchilar xizmatlar sohasining modernizatsiyasi, biznes muhitini yaxshilash va raqamli transformatsiyani milliy sharoitlarda o'rganib kelmoqda. Ularning tadqiqotlari xizmatlar sohasini rivojlantirishda hududiy xususiyatlar, kichik biznes faolligi va infratuzilma omillarining muhim rol o'ynashini ko'rsatadi.

Qoraqalpog'iston hududi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar esa xizmatlar ulushining ortishi, bandlik darajasi va kichik biznes faolligi bilan bog'liq ijobiy rivojlanish tendensiyalarini aks ettiradi. Shu bilan birga, mavjud adabiyotlar tahlili xizmatlar sohasini boshqarish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va innovatsion mexanizmlarni hududiy sharoitlarga moslashtirish bo'yicha amaliy tadqiqotlar yetarli darajada emasligini ko'rsatadi. Mazkur holat mavzuning ilmiy va amaliy dolzarbligini yanada oshiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda xizmat ko'rsatish tarmog'ini rivojlantirish va boshqarish samaradorligini baholashga qaratilgan nazariy hamda amaliy yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik tahlil, iqtisodiy-matematik usullar va integratsion baholash metodlari qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari, tarkibiy o'zgarishlari va boshqaruv samaradorligi ko'rsatkichlari chuqur o'rganildi. Olingan natijalar ushbu sohada iqtisodiy faollikning sezilarli darajada ortib borayotganini va hududiy rivojlanish uchun muhim omilga aylanayotganini ko'rsatadi. 2025-yil 27-fevraldagi "Xizmatlar sohasi barqaror rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-78-sonli¹ Prezident qarori va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda xizmatlar sohasini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xizmat ko'rsatish sohasida boshqaruv salohiyati asosan quyidagi omillarga bog'liq:

- inson resurslari sifatini oshirish, ya'ni kadrlar malakasini rivojlantirish;
- innovatsiya va raqamli texnologiyalarni joriy etish;
- sifat menejmenti va standartlarni qo'llash;
- iqtisodiy-tashkiliy mexanizmlarni takomillashtirish.

Inson resurslari sifatini oshirish inson kapitalini rivojlantirish, kadrlarni qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslarini tashkil etish, shuningdek, ish haqi, bonus va rag'batlantirish tizimlarini takomillashtirish orqali amalga oshiriladi.

Innovatsiyalar va raqamli transformatsiya yo'nalishida quyidagi mexanizmlar muhim hisoblanadi:

- CRM tizimlarini joriy etish va mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish;
- onlayn xizmatlar, mobil ilovalar va chat-botlardan foydalanish;

1 <https://lex.uz/docs/-7408455>

- elektron hukumat va davlat xizmatlarini raqamlashtirish.

Sifat menejmenti tizimida esa International Organization for Standardization tomonidan ishlab chiqilgan ISO 9001 kabi xalqaro standartlarni joriy etish hamda “Customer Experience” modeli asosida mijoz tajribasini boshqarish muhim o‘rin tutadi.

Tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- xizmat turlarini diversifikatsiya qilish;
- raqobat muhitini rivojlantirish;
- davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish.

Hududlarda xizmatlar sohasi rivojlanishini baholash tarkibiga savdo, transport, tashish va saqlash, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar, axborot va aloqa, sog‘liqni saqlash hamda ijtimoiy xizmatlar kabi faoliyat turlari kiradi. Xizmatlar sohasi faoliyatining pirovard natijasi ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi bilan belgilanadi. Shu sababli, xizmatlar sohasining iqtisodiyotda, xususan, hududlar rivojlanishidagi rolini aniqlashda aholiga ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi asosiy indikator sifatida qabul qilinadi.

Namangan viloyatida 2020–2025-yillar davomida xizmatlar hajmining hududlar kesimidagi dinamikasi tahlili shuni ko‘rsatadiki, xizmat ko‘rsatish sektori barqaror yuqori o‘sish sur‘atlariga ega bo‘lib, mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning muhim drayveriga aylangan (1-jadval).

1-jadval. Namangan viloyatida hududlar bo‘yicha ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi (mlrd. so‘m)²

Hududlar	2020 y.	2021 y.	2022 y.	2023 y.	2024 y.	2025 y.
Namangan viloyati	15 449,3	20 136,9	27 429,1	34 930,3	44 128,5	56 282,9
Namangan sh.	3 565,8	4 306,3	5 551,6	7 049,4	9 753,5	12 619,5
tumanlar						
Mingbuloq	362,0	485,9	608,3	728,5	861,4	1 087,2
Kosonsoy	470,9	648,6	821,7	941,4	1 142,1	1 436,0
Namangan t	496,6	631,6	800,0	954,3	1 228,5	1 558,0
Norin	402,1	540,8	655,6	788,0	1 027,0	1 296,6
Pop	588,7	771,8	949,1	1 120,8	1 437,3	1 787,3
To‘raqo‘rg‘on	565,9	770,4	933,6	1 156,2	1 447,3	1 818,2
Uychi	499,2	723,4	970,8	1 123,8	1 344,1	1 681,7
Uchqo‘rg‘on	479,9	597,5	736,4	884,9	1 116,0	1 401,3
Chortoq	499,1	663,7	807,2	983,3	1 248,1	1 565,1
Chust	564,7	875,1	1 102,0	1 281,1	1 602,0	2 045,9
Yangiqo‘rg‘on	433,9	604,3	757,1	872,6	1 097,6	1 371,0

Umumiy ko‘rsatkichlar tahliliga ko‘ra, Namangan viloyatida xizmatlar hajmi 2020-yildagi 15 449,3 mlrd so‘mdan 2025-yilda 56 282,9 mlrd so‘mga yetib, qariyb 3,6 barobar oshgan. Bu esa o‘rtacha yillik yuqori o‘sish sur‘atlarini (CAGR $\approx$ 29–30 foiz) ifodalaydi va xizmatlar sektorining jadal kengayib borayotganligini tasdiqlaydi.

Hududlar kesimidagi tarkibiy tahlil xizmatlar hajmining yuqori darajada markazlashganligini ko‘rsatadi. Xususan, Namangan shahri 2025-yilda 12 619,5 mlrd so‘mlik ko‘rsatkich bilan viloyat umumiy xizmatlar hajmining taxminan 22–23 foizini tashkil etmoqda. Bu esa shaharning xizmatlar markazi sifatidagi ustun mavqeini, ya‘ni aglomeratsion samaralar va infratuzilma afzalliklarini aks ettiradi.

Xizmatlar hajmining o‘shishi barcha hududlarda kuzatilgan bo‘lsa-da, ularning mutanosibligi yetarli darajada emas. Bu esa hududlararo iqtisodiy tafovutlarning saqlanib qolayotganligini bildiradi. Ayniqsa, iqtisodiy infratuzilmasi rivojlangan Namangan shahri, Chust va To‘raqo‘rg‘on kabi hududlar bilan nisbatan agrar yo‘nalishdagi tumanlar o‘rtasida sezilarli farq mavjud.

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, 2022-yildan boshlab xizmatlar hajmining o‘shish sur‘atlari tezlashgan. Bu holatni quyidagi omillar bilan izohlash mumkin:

- iqtisodiyotning pandemiyadan keyingi tiklanishi;
- xizmatlar sektorini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosati;
- raqamli xizmatlar va kichik biznes faoliyatining kengayishi.

Shuningdek, xizmatlar hajmining o‘shishida multiplikativ samaradorlik kuzatilmoqda. Ya‘ni, aholining daromadlari oshishi xizmatlarga bo‘lgan talabni kengaytirib, o‘z navbatida yangi xizmat turlarining paydo bo‘lishiga olib kelmoqda.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha xizmatlar hajmining 2020–2025-yillardagi dinamikasi xizmatlar sektorining nafaqat miqdoriy, balki tarkibiy jihatdan ham chuqur transformatsiyaga uchrayotganligini ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval. Iqtisodiy faoliyatning asosiy turlari bo'yicha ko'rsatilgan xizmatlar hajmi (mlrd. so'm)³

Xizmat turlari	2020 y.	2021 y.	2022 y.	2023 y.	2024 y.	2025 y.
Xizmatlar – jami	15 449,3	20 136,9	27 429,1	34 930,3	44 128,5	56 282,9
axborot va aloqa sohasidagi xizmatlari	542,5	615,4	799,3	1 007,4	1 181,8	1 590,7
moliya xizmatlari	1 489,8	1 910,6	2 484,6	2 992,1	3 468,1	4 384,4
transport xizmatlari	1 942,7	2 718,4	3 069,5	3 905,8	5 058,0	6 637,7
shu jumladan: avtotransport xizmati	1 813,5	2 471,4	2 796,1	3 404,6	4 330,0	5 731,0
yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar	4 994,7	6 555,8	10 601,4	14 531,3	18 382,2	23 631,5
savdo xizmatlari	3 799,7	4 598,9	5 634,8	6 783,0	8 742,1	10 615,5
ko'chmas mulk bilan bog'liq xizmatlar	249,0	394,3	473,1	515,0	644,0	736,9
Ta'lim sohasidagi xizmatlar	514,5	731,0	938,0	1 140,1	1 598,2	2 362,7
sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar	235,5	382,9	497,4	619,2	744,8	900,9
ijara va lizing bo'yicha xizmatlar	204,7	239,6	307,6	299,7	358,7	442,3
kompyuterlar, shaxsiy foydalanish buyumlari va maishiy tovarlarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlar	329,2	486,0	595,9	740,5	928,7	1 125,8
shaxsiy xizmatlar	562,1	798,4	1 028,8	1 258,7	1 645,7	2 124,2
Me'morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	106,3	145,9	183,9	184,2	199,1	261,6
boshqa xizmatlar	478,6	559,7	814,8	953,3	1 177,1	1 468,7

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, jami xizmatlar hajmi 2020-yildagi 15 449,3 mlrd so'mdan 2025-yilda 56 282,9 mlrd so'mga yetib, 3,6 barobar o'sgan. Ushbu o'sish xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi ulushi ortib borayotganini va uning makroiqtisodiy ahamiyati kuchayganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, tarmoq tarkibida sezilarli siljishlar yuz bergan bo'lib, bu strukturaviy diversifikatsiya jarayonlari kuchayganligini anglatadi. Tahlil shuni ko'rsatadiki:

- xizmatlar sektorida iste'molga yo'naltirilgan model ustun bo'lib, bunda savdo va ovqatlanish xizmatlari yetakchi o'rin egallaydi;
- yuqori qo'shilgan qiymatga ega xizmatlar, xususan, IT va muhandislik xizmatlarining ulushi hali ham nisbatan past;
- xizmatlar iqtisodiyotida raqamli va bilimga asoslangan segmentlar bosqichma-bosqich kengayib bormoqda.

Xizmat ko'rsatish jarayonlarini optimallashtirishning eng muhim vositalaridan biri bu ishlab chiqarishni boshqarish tizimidir. Mazkur tizim xizmat ko'rsatishni boshqarish va nazorat qilish jarayonlarini avtomatlashtirish, ishlab chiqarish jarayonlarini rejalashtirish va muvofiqlashtirishni yaxshilash, shuningdek, mahsulot sifati va xarajatlarini boshqarish imkonini beradi.

Yana bir muhim vosita sifat menejmenti tizimidan foydalanishdir. Bu xizmat ko'rsatish siklining barcha bosqichlarida sifat standartlarini belgilash va ularning bajarilishini nazorat qilish imkonini beradi. Natijada xizmat sifati yaxshilanadi hamda mijozlarning ehtiyojlarini yanada to'liq qondirishga erishiladi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalardan logistika jarayonlarini avtomatlashtirishda foydalanish mumkin. Bu esa mahsulotlarni yetkazib berish vaqtini qisqartirish, zaxiralarni nazorat qilishni yaxshilash va logistika xarajatlarini kamaytirish imkonini yaratadi.

Xizmat ko'rsatish tarmoqlarida boshqaruv salohiyatini oshirish mexanizmlarini takomillashtirishning asosiy maqsadi iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan birga, jamiyatning umumiy farovonligini ta'minlashdan iborat. Shu sababli, xizmat ko'rsatish sohasida boshqaruvni takomillashtirishning har bir jihati mamlakatning iqtisodiy barqarorligini saqlash va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Maqsadga erishish uchun xizmat ko'rsatish tashkilotlarida zamonaviy boshqaruv metodlarini joriy etish, xodimlar salohiyatini oshirish va yangi texnologiyalardan foydalanish zarur. Xizmat ko'rsatish sohasidagi boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirishning eng muhim yo'llaridan biri bu raqamli texnologiyalarni keng joriy etishdir. Hozirgi kunda dunyo miqyosida raqamli transformatsiya xizmat ko'rsatish sohasini yangilashning asosiy omiliga aylanmoqda.

Xizmat ko'rsatish tashkilotlari, jumladan, banklar, do'konlar, restoranlar va boshqa xizmat ko'rsatish subyektlari o'z mijozlari bilan muloqot qilishda va xizmatlarni taqdim etishda zamonaviy texnologiyalarni faol qo'llamoqda. Bu esa mijozlar bilan yanada yaqin aloqalar o'rnatish, xizmatlar sifatini yaxshilash va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, xizmat ko'rsatish sohasida boshqaruvning takomillashuvi bilan bir qatorda, inson resurslarini boshqarish metodlarini ham innovatsiyalash zarur. Xodimlarning malakasini oshirish, ularni yangi texnologiyalar bilan tanishtirish hamda rahbarlarning boshqaruv uslublarini yangilash tashkilotlarda samarali boshqaruvni ta'minlashga yordam beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari xizmat ko'rsatish tarmog'ini rivojlantirish va boshqarish masalalari zamonaviy iqtisodiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi. Olib borilgan tahlillar asosida quyidagi asosiy ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Birinchi, xizmatlar sektori iqtisodiy o'sishning muhim drayveri sifatida Namangan viloyatida barqaror yuqori o'sish sur'atlarini namoyon etdi. 2020–2025-yillar davomida xizmatlar hajmining 3,6 barobar ortishi ushbu tarmoqning iqtisodiyotdagi ulushi va ahamiyati keskin oshganligini ko'rsatadi.

Ikkinchi, hududlar kesimidagi tahlil xizmatlar hajmining ma'lum darajada markazlashganligini, ya'ni iqtisodiy faollikning asosan yirik markazlarda jamlanganligini ko'rsatdi. Bu esa hududlararo iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Uchinchi, xizmatlar tarkibida iste'molga yo'naltirilgan xizmatlar, jumladan savdo, yashash va ovqatlanish xizmatlari ustunlik qilayotgan bo'lsa-da, yuqori qo'shilgan qiymatga ega xizmatlar, xususan, axborot texnologiyalari va muhandislik xizmatlari ulushi hali yetarli darajada shakllanmagan.

To'rtinchi, xizmatlar sektorida raqamli transformatsiya jarayonlari sezilarli darajada faollashib, xizmatlar sifatini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va boshqaruv samaradorligini ta'minlashda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Beshinchi, muallif tomonidan taklif etilgan integratsion model xizmatlar tarmog'ining samaradorligini kompleks baholash imkonini beradi va amaliy jihatdan boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim metodologik vosita bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, xizmat ko'rsatish tarmog'ini rivojlantirish va boshqarish samaradorligini oshirish uchun quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:

- xizmatlar tarkibini diversifikatsiya qilish va yuqori texnologik xizmatlarni kengaytirish;
- hududlararo tafovutlarni kamaytirish maqsadida infratuzilmani rivojlantirish;
- raqamli texnologiyalarni keng joriy etish;
- xizmatlar sifatini xalqaro standartlar asosida oshirish;
- inson kapitalini rivojlantirish va boshqaruv kompetensiyalarini takomillashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 27.02.2025 yildagi "Xizmatlar sohasi barqaror rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-78-son qarori <https://lex.uz/docs/-7408455>
2. World Bank. World Development Report 2023: Services for Development. – Washington, DC: World Bank, 2023.
3. OECD. Enhancing the Contributions of SMEs in a Global and Digitalised Economy. – Paris: OECD Publishing, 2021.
4. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Xizmatlar sohasi bo'yicha statistik ma'lumotlar. – Toshkent, 2025.
5. Utkir Uzokov. Xizmatlar sohasini rivojlantirishning nazariy asoslari. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020. – 214 b.
6. Bahodir Khodjaev. Milliy iqtisodiyotda xizmatlar sektorining o'rni va rivojlanish istiqbollari. – Toshkent: Fan, 2021. – 186 b.
7. Nodir Mamatqulov. Hududiy iqtisodiyot va xizmatlar sektori rivoji. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2022. – 198 b.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100